
Pääkirjoitus

Ammatillinen koulutus murroksessa

Timo Luopajarvi
KT
timo.luopajarvi@arene.fi

Sissi Huhtala
KT
Stadin ammattiopisto
sissi.huhtala@edu.hel.fi

Ammatillisen koulutuksen murroksella voidaan tarkoittaa monia asioita. Monista jatkuvasti muuttuvista ja kehittyvistä tekijöistä johtuen voitaisiin arvioida, että ammatillinen koulutus on jatkuvassa murroksessa. Historiallisesti voidaan kuitenkin erottaa merkittäviä vaiheita, jolloin on valmisteltu ja toteutettu suuria koko valtakuntaa koskevia ammatillisen koulutuksen rakenteellisia uudistuksia. Näistä viimeisimpiä olivat keskiasteen koulunuudistus ja sen jälkeinen nuorisoasteen koulutuskokeilu sekä ammattikorkeakoulujen muodostami-

nen. Suunnittelu ja toteutusvaiheineen molempien voidaan katsoa kestäneen lähes pari vuosikymmentä.

Jos ajatellaan tämän hetken tilannetta, niin muutoksen lähteiksi voidaan ainakin todeta talouden leikkausten tuomat haasteet kaikille koulutusasteille, samoin asiakaslähtöisyyden ja osaamisperustaisuuden tuomat haasteet, kokonaan uudet pedagogiset haasteet, digitalisoitumisen vaatimukset sekä kansainvälistymisen ja vahvasti lisääntyvän maahanmuuton tuomat haasteet. Nämä kaikki tuovat omalta osaltaan haasteita, mutta myös mahdollisuuksia vakiintuneiden käytäntöjen ja

rakenteiden uudistamiseen. Lähiaikojen rakenteellinen uudistaminen kohdistuu selkeimmin ammatilliseen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen niiden lainsäädännön uudistamisen ja yhdistämisen myötä. Toisaalta kaikki nämä haasteet koskevat koko ammatillisen koulutuksen kenttää toiselta asteelta korkeakoulutukseen.

Tässä julkaisussa olemme pyrkineet valottamaan murroksen eri puolia. Lehden artikkeleista kaksi liittyy ammattikorkeakoulutukseen ja kaksi toisen asteen ammatilliseen koulutukseen.

Markku Myllylä, Juha T. Hakala, Anita Saaranen-Kauppinen ja Jari Eskola tarkastelevat poliisikoulutuksen murrosta. Poliisikoulutuksen viimeisin muutoshan valmisteltiin vuosina 2012–2013, kun poliisin perustutkinto laajennettiin korkeakoulututkinnoksi. Vuoden 2014 alusta voimaan tulleella lainsäädännöllä poliisin perustutkinto on ammattikorkeakoulututkinto ja poliisin päällystötutkinto on ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Molemmat suoritetaan Poliisiammattikorkeakoulussa. Julkaisun keskeisenä tuloksena todetaan, että poliisityön ja akateemisuuden yhteensovittaminen edellyttää ajattelutavan muutosta poliisin organisaatiossa monella tasolla. Yhteiskunnan muutos yhdessä rikollisuuden uusien ilmiöiden kanssa tarkoittaa, että poliisilla on oltava valmiuksia, joiden avulla poliisiorganisaatio ja sen jäsenet kykenevät sopeutumaan tuleviin haasteisiin.

Regina Nurmi ja Seija Mahlamäki-Kultanen analysoivat artikkelissaan suomalaisten ammattikorkeakoulujen pedagogisia strategioita ja strategioiden pedagogisia linjauksia. Kirjoittajat esittelevät analyysin teemoja, joiksi muodostuivat

pedagogisen strategian yleiskuvaus, arvot, visio, opetussuunnitelma, oppiminen ja opetus, osaaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi, oppimisympäristöt, opintojen ja oppimisen ohjaus ja pedagogisen strategian toteutumisen seuranta. Analysoitujen strategioiden mukaan ammattikorkeakoulut kehittävät korkeakoulupedagogiikkaa, ohjauksen välineitä ja menetelmiä, oppimisympäristöjä ja arviointia aktiivisesti. Strategioissa korostuu lisääntyvä yhteistyö työelämän kanssa sekä opetussuunnitelmien laadinnassa että pedagogiikassa.

Muutoksen lähteiksi voidaan ainakin todeta talouden leikkausten tuomat haasteet kaikille koulutusasteille.

Marianne Teräs, Johanna Lasonen ja Carine Cools kuvaavat maahanmuuttotaustaisten nuorten koulutuksellista nivelvaihetta perusasteelta toiselle asteelle ja siihen liittyviä kolmenlaisia tekijöitä: nuoreen itseensä, nuoren yhteisöihin ja yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin liittyviä tekijöitä.

Sissi Huhtala kertoo artikkelissaan kolmea opiskelijatarinaa, ja kuvaa toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa toteutettua keskeyttämisen vähentämiseen tähdännyttä ESR-rahoitteista hanketta.

Teräksen ym. sekä Huhtalan artikkeleissa nousee esiin joitain toisen asteen ammatillisen koulutuksen haasteista; maahanmuuttajataustaiset opiskelijat sekä opintojen keskeyttämisen problematiikka. Toisen asteen ammatillisen kou-

lutuksen murrosta eri näkökulmista pohtivat myös Markku Tasalan haastattelussa opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry:n toimitusjohtaja Petri Lempinen ja Helsingin opetustoimen johtaja Liisa Pohjolainen. Haastatellut puhuvat rahoituksesta ja koulutuksen kehittämisestä, mm. digiloikasta. Säästöjen ja kehittämisen välillä on huolestuttava ristiriita. Ammatilliseen koulutukseen suunnatut leikkaukset ovat huolestuttavan suuria, kun samanaikaisesti asetetaan runsaasti vaateita koulutuksen kehittämiseksi. Myös Oaj on esittänyt huolensa ammatillisen osaamisen turvaamisen puolesta. Olli Luuk-

kaisen mukaan (Opettaja-lehti 19/2015) ammatillinen osaaminen ja ammatillisen koulutuksen arvostus ovat vakavasti uhattuina.

Tässä julkaisussa esitettyjen ammatillisen koulutuksen kehitystä eri puolilta valaisevien artikkeleiden ja haastattelujen pohjalta voidaan otsikon mukaisesti puhua ammatillisen koulutuksen murroksesta. Se koskee koko ammatillisen koulutuksen järjestelmää niin rakenteiden, rahoituksen kuin pedagogisen kehittämisen haasteidenkin osalta. Toivomme lukijoille mielenkiintoisia ja kehittäviä lukuhetkiä.

